

ADAM ROBERT PAROL

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska / Jagiellonian University, Krakow, Poland

ŁUKASZ GRĘDA

Uniwersytet Warszawski, Polska / University of Warsaw, Poland

Potencjalne zmiany w obecnym podziale kraju na województwa a opinia młodzieży szkolnej z wybranych ośrodków regionalnych

Potential changes in the current division into voivodeships versus the opinion of school youth from selected regional centres

Streszczenie: W artykule przeanalizowano potencjał wprowadzenia zmian w obecnie obowiązującym podziale administracyjnym Polski na poziomie wojewódzkim. Zagadnienie rozpatrzone z dwóch perspektyw. Z jednej strony dokonano przeglądu koncepcji pojawiających się w ostatnim ćwierćwieczu, zakładających zmniejszenie lub zwiększenie liczby jednostek najwyższego szczebla, a z drugiej – przeanalizowano opinie młodzieży szkolnej uczącej się w wybranych ośrodkach regionalnych w Polsce (w potencjalnych stolicach województw lub w miastach mogących obawiać się utraty tego statusu). W badaniu wzięto pod uwagę następujące miasta: Częstochowę, Kalisz, Koszalin, Płock, Radom i Słupsk (jako potencjalne stolice województw), a także Gorzów Wielkopolski, Kielce, Toruń i Zieloną Górę (jako miasta, które mogłyby stracić status miasta wojewódzkiego). Badanie wykazało niewielkie zainteresowanie kwestą zmian na administracyjnej mapie Polski w analizowanej grupie społecznej, czyli wśród osób urodzonych po 1998 r., nieznających innego podziału. Warto zaznaczyć, że opinia uczniów jest częściowo zbieżna z poglądami przedstawianymi w debacie publicznej i naukowej dotyczącej tego tematu.

Abstract: The article brings the issue of the potential of introducing changes to the current Polish administrative division at the voivodeship level from two perspectives. The first is a review of concepts emerging in the last quarter of a century, assuming a reduction or increase in top-level units. This part summarises arguments for and against changes in the number of Polish voivodeships. Częstochowa, Radom, Koszalin, Słupsk and Kalisz are those that may become new capitals. On the other hand, the cities which may lose this position are Toruń, Kielce, Zielona Góra and Gorzów Wielkopolski. The second perspective concerns the opinion of young people studying in the cities mentioned above. This group is potentially interesting because they were born after the administrative reform and did not know the old system. The study showed that the representatives of the social group in question had relatively little interest in changes in the number of voivodeships. The students' opinions are only partially consistent with the views presented in the public and scientific debate on the topic. Despite this, most young people agree that their city deserves to be a capital (especially if they live in cities that are already capitals). Students also see the benefits of this status, especially in terms of the inflow of investments and improvement of public infrastructure.

Słowa kluczowe: młodzież szkolna; ośrodki regionalne; podział administracyjny; województwa
Key words: administrative division; regional centres; school youth; voivodeship

Otrzymano: 28 września 2023

Received: 28 September 2023

Zaakceptowano: 11 stycznia 2024

Accepted: 11 January 2024

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Parol, A.R., Gręda, Ł., (2024). Potencjalne zmiany w obecnym podziale kraju na województwa a opinia młodzieży szkolnej z wybranych ośrodków regionalnych. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 38(1), 76–99. doi: <https://doi.org/10.24917/20801653.381.5>

WSTĘP

Obecny podział administracyjny Polski na poziomie wojewódzkim to efekt politycznych kompromisów lat 90. XX w., nieaktualnych z perspektywy trzeciej dekady XXI w. (Kulesza, 1998; Wendt, 2001; Miszczuk, 2003; Żuber, 2010a). Według wielu autorów podział ten nie odnosi się do zakładanych wówczas teorii o polaryzacyjno-dyfuzyjnym modelu rozwoju, przez co rozmija się zarówno z wyjściową ideą utworzenia 12 silnych regionów, jak i z sugestiami środowisk eksperckich, które od pół wieku proponowały podział Polski na ok. 10 dużych lub ok. 30 średnich regionów administracyjnych (Stasiak (red.), 1984; Kołodziejski, Stasiak (red.), 1986; Piskozub, 1987; Koter, 1999; Wendt 2001; Miszczuk, 2003; Żuber, 2010a). Kolejnym mankamentem obecnego podziału jest pominięcie społecznych oczekiwań dotyczących regionalnej podmiotowości na poziomie wojewódzkim, co wzmocniło – z perspektywy roku 2024 – procesy peryferyzacji wielu obszarów podzielonych granicami nowych województw bądź oddalonych od 18 ośrodków władzy (Wendt, 2000; Żuber, 2010a; Krysiński, 2013a; Jasiulewicz, Suszyński, 2016; Goliszek i in., 2017; Śleszyński i in., 2020). Dlatego też społeczna ocena reformy z 1998 r., uwzględniająca możliwość wdrożenia zmian, jest niezwykle interesująca z perspektywy wspomnianego elementu relacji obywatele–państwo (Żuber, 2010a; Żuber, 2010b; Krysiński, 2013a; Kurniewicz, Swianiewicz, 2016).

W niniejszym artykule przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych wśród młodzieży uczęszczającej do szkół średnich w wybranych miastach wojewódzkich i nie-wojewódzkich w kontekście świadomości oraz oceny ewentualnych zmian w podziale na województwa, tj. likwidacji niektórych województw (Gorzów Wielkopolski, Kielce, Toruń i Zielona Góra) bądź utworzenia kilku dodatkowych województw (Częstochowa, Kalisz, Koszalin, Płock, Radom i Słupsk). Opinie skonfrontowano z faktycznymi działaniami w tym zakresie (formalnymi i lobbingsowymi) oraz rangą wspomnianych ośrodków w sieci osadniczej. Zdanie osób urodzonych już po wdrożeniu ostatniej reformy administracyjnej, stojących u progu dorosłości i przejmowania odpowiedzialności za funkcjonowanie państwa, wydaje się mieć większe znaczenie niż utrzymywanie *status quo* wykreowanego w czasach, na które respondenci nie mieli żadnego wpływu. Niewykluczone, że badana grupa społeczna jest zadowolona z obecnego podziału administracyjnego, ponieważ nie może porównać go z poprzednimi podziałami. Nie należy jednak zapominać, że obecny układ administracyjny umocnił się przez ostatnie ćwierć wieku, co zbiegło się z okresem względnie szybkiego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. W konsekwencji autorzy stanęli na stanowisku, iż szeroko zakrojone badania społeczne, opierające się na tak wąskiej wiekowo grupie społecznej, mogą przynieść najciekawsze wyniki. Mamy bowiem

do czynienia ze świadomą obywatelsko zbiorowością, której zdanie na temat podziału administracyjnego wykształciło się bez możliwości bezpośredniego porównania z poprzednimi systemami. Wobec tego jest to świadomość autonomiczna, oparta na własnych spostrzeżeniach oraz na aktywności środowisk politycznych, medialnych i naukowych w okresie obowiązywania obecnego systemu. Przebadanie nastolatków miało na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jaka jest wśród badanej młodzieży świadomość w kwestii potencjalnych zmian w podziale administracyjnym na poziomie wojewódzkim?
- Czy badani uczniowie szkół średnich uważają, że miasto, w którym się uczą, zasługuje na pełnienie funkcji stolicy województwa?
- Czy uzyskanie przez miasto statusu stolicy województwa miałyby w opinii respondentów pozytywny wpływ na jego ogólną sytuację?
- Na ile opinie badanej młodzieży pokrywają się z faktycznymi planami i zaangażowaniem stanu debaty publicznej na temat wprowadzenia zmian w podziale administracyjnym po 1998 r. oraz z wybranymi uwarunkowaniami geograficznymi?

PRZEGLĄD LITERATURY

Kwestia alternatywnych rozwiązań odnoszących się do obowiązującego od 1999 r. podziału Polski na województwa jest obecna w debacie publicznej i naukowej od momentu jego konceptualizacji w roku 1998 (Wendt, 2001; Żuber, 2010a; Żuber, 2010b; Kurniewicz i in., 2021). Dyskusje podejmowane przed wdrożeniem tego podziału obejmowały liczne głosy sprzeciwu wobec proponowanej przez ówczesny rząd koncepcji 12 dużych regionów w miejsce 49 jednostek. W efekcie utworzono dodatkowe cztery województwa: kujawsko-pomorskie, lubuskie, opolskie i świętokrzyskie, wskutek czego liczba miast wojewódzkich, począwszy od 1999 r., wynosi 18 (w przypadku dwóch województw mieliśmy do czynienia z podziałem kompetencji między dwa ośrodki¹).

Obecnie województwa lubuskie i świętokrzyskie zaliczane są do najsłabszych pod względem merytorycznych podstaw historyczno-geograficznych (Otremba, 2000; Kowalski, Żółciak, 2019). Jest to związane zarówno z niewyraźnym wykształceniem funkcji regionalnych ich stolic, jak i z niewielkim zasięgiem oddziaływania na otoczenie regionalne – zgodnie ze skalarnym i z wektorowym wymiarem relacji w sieci osadniczej (Christaller, 1933; Nowakowski (red.), 1984; Maik, 1988; Jażewicz, 2013; Bocheński, Rydzewski, 2020; Sobala-Gwosdz, 2023). Problematyczne może być podzielenie statusu stolicy województwa między dwa ośrodki, co z perspektywy regionalnej wydaje się uzasadnione, jednak w pewnych aspektach (szczególnie administracyjnych) umniejsza rangę miasta (Wendt, 2001). We wszystkich badanych stolicach liczba ludności w wydzieleniach, którym przewodzą, wynosi ok. 1 mln (oprócz województwa kujawsko-pomorskiego), a ośrodki te liczą między 100 a 200 tys. mieszkańców (tabela 1). Istnienie takich województw obok województw mazowieckiego czy wielkopolskiego – kilkukrotnie ludniejszych i znacznie większych powierzchniowo – wypaczyło ideę przyświecającą autorom reformy z 1998 r.

---

¹ Niektóre województwa domyślnie stały się lokalizacją terenowych organów administracji zespolonej, podległej wojewodzie, inne zaś – lokalizacją sejmików województw i innych placówek znajdujących się w kompetencjach samorządowych.

Tabela 1. Zestawienie informacji o badanych miastach wojewódzkich (dane za rok 2020)

	Gorzów Wielkopolski	Kielce	Toruń	Zielona Góra
Ludność	121 tys.	187 tys.	199 tys.	140 tys.
Województwo	lubuskie	świętokrzyskie	kujawsko-pomorskie	lubuskie
Liczba powiatów w województwie	14	14	23	14
Powierzchnia województwa	14,0 tys. km ²	11,7 tys. km ²	18,0 tys. km ²	14,0 tys. km ²
Ludność województwa	993 tys.	120 tys.	20,3 tys.	993 tys.
Nieprzewidywana wojewódzkość w 1998 r.	tak	tak	tak	tak
Deбата medialna ok. 2020 r.	tak	tak	tnie	tak
Krótkie tradycje stolicy województwa ²	tak	nie	tak	tak
Mniejsze niż największe miasto niewojewódzkie	tak	tak	tak	tak
Stolica mniejsza od drugiej w województwie	tak	nie dotyczy	tak	nie

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie w Polsce wskazuje się grupę ośrodków o randze regionalnej (KZPK 2030), która jest porównywalna z niektórymi stolicami województw (Wendt, 2001; Zaborowski, 2013; Sobala-Gwosdz, 2023). Następtwem ich funkcji w sieci osadniczej jest istnienie związanych z nimi i wykształconych w przestrzeni geograficznej względnie samodzielnych regionów (Wendt, 2001; Żuber, 2010a; Zaborowski, 2013), które funkcjonalnie odpowiadają województwom. Potencjał demograficzny ich stolic oscyluje w przedziale 80–250 tys. mieszkańców, studium historyczne pozwala zaś na identyfikację ich roli jako stolicy regionu. Na potrzeby badania wyodrębniono sześć miast, które zdają się mieć największy potencjał zaistnienia w podziale administracyjnym na poziomie wojewódzkim – ich adekwatne cechy historyczne, geograficzne i polityczne przedstawiono w tabeli 2.

W ujęciu syntetycznym najbardziej wyklarowana koncepcja utworzenia dodatkowego województwa w obecnym podziale administracyjnym dotyczy województwa środkowopomorskiego. Jest to szeroko dyskutowany – już od 1998 r. – projekt nadania samodzielności administracyjnej obszarowi, który jest najbardziej wykluczony w obecnym podziale administracyjnym (Żuber, 2010a; Śleszyński, 2016). Tożsamość środkowopomorska jest zauważalna w wielu wymiarach – od społecznego, przez administracyjny (organy administracji niespolonej i inne usługi publiczne), po historyczny (Żuber, 2010a; Jażewicz, 2013; Zaborowski, 2013; Parol, 2022). Oprócz wykształconej i opisanej w literaturze przedmiotu odrębności regionalnej obszar ten wyróżniają także inicjatywy ustawodawcze (obywatelska i poselskie), dzięki którym po 1998 r. w Sejmie RP pojawiły się projekty zakładające utworzenie województwa środkowopomorskiego (Żuber, 2010a). Choć Koszalin i Słupsk w ujęciu demograficznym znacząco ustępują większości ośrodków regionalnych w Polsce, to funkcjonalnie mają one większe znaczenie, niż wynikałoby to z liczby mieszkańców³.

² Na podstawie klasyfikacji Zaborowskiego (2013).

³ Cały region Pomorza Środkowego cechuje się niską gęstością zaludnienia, co jest demograficzną specyfiką tej części Polski. Województwo środkowopomorskie byłoby wydzieleniem o najniższej gęstości zaludnienia w kraju.

Mimo że Koszalin jest większy i ma większe predyspozycje geograficzne, historyczne i polityczne do pełnienia funkcji stolicy województwa, to funkcjonuje on w wykształconym od setek lat układzie bipolarnym i pełni funkcje komplementarne (wraz ze Słupskiem). Trudno wyobrazić sobie bowiem podmiotowość Pomorza Środkowego opartą wyłącznie na subregionie koszalińskim (Rydz, 1990; Wendt, 2001; Rydz, 2006; Jażewicz, 2016; Omucińska, Janiszewska, 2017; Miedziński, 2017; Bocheński, Rydzewski, 2020; Parol, 2022).

Mając na uwadze fakt, iż Częstochowa to największe niewojewódzkie miasto w Polsce, położone poza aglomeracją z większym ośrodkiem rdzeniowym⁴, naturalne wydają się dążenia do nadania temu miastu statusu stolicy województwa. Objęłoby ono przestrzeń między GZM-em, Opolem, Łodzią i Kielcami, nawiązując w ten sposób do województwa częstochowskiego z lat 1975–1998. Projekt taki zaczął się częściej pojawiać w debacie publicznej w II dekadzie XXI w. (Dyląg, 2015). Chociaż województwo częstochowskie (nazywane roboczo również województwem jurajskim) byłoby tylko nieznacznie większe niż wydzielenie tego obszaru w końcu XX w.⁵, to duża gęstość zaludnienia tej części Polski, ranga Częstochowy w sieci osadniczej (w tym jej potencjał demograficzny większy od siedmiu obecnych stolic województw), a także przestrzenna i historyczna odrębność tego regionu sprzyjają dążeniom do utworzenia takiego województwa (Zaborowski, 2013).

W zupełnie innym kontekście należy rozważać wydzielenie obszaru regionalnego województwa mazowieckiego od jego części stołecznej. Proponowany przez niektóre opcje polityczne od 2015 r. (Dyląg, 2015; Kowalczyk, Sommer, 2020) podział tej jednostki na wzór regionów statystycznych NUTS2 nadawałby samodzielność administracyjną obrzeżnym częściom województwa mazowieckiego – położonym zbyt daleko od Warszawy, aby partycypować w jej rozwoju metropolitalnym (Kowalski, Żółciak, 2019). Takie wydzielenie byłoby w pewien sposób sztuczne, pozbawione naturalnego rdzenia. Dawałoby jednak możliwość subregionom radomskiemu, płockiemu, ciechanowskiemu, ostrołęckiemu i siedleckiemu na realizację zadań publicznych, adekwatnych dla obszarów o zupełnie innej specyfice od aglomeracji warszawskiej. Byłaby to także szansa na uruchomienie dodatkowych procesów rozwojowych w miastach wyraźnie zmarginalizowanych w obecnym podziale administracyjnym – w Radomiu, o randze podobnej do Częstochowy, a także w Płocku – ośrodku regionalnym podobnym do najmniejszych miast wojewódzkich i największych miast niewojewódzkich (Kowalczyk, Sommer, 2020; Wiśniewska, 2020)⁶. Zależałoby to jednak od decyzji o ulokowaniu stolicy w jednym z tych miast lub o podziale kompetencji między oba.

Wschodnia Wielkopolska stanowi pod wieloma względami odrębny region od bliższego sąsiedztwa Poznania i Łodzi (Solarz (red.), 2022), a jej wielkość predysponuje ją do miana drugiego – po Pomorzu Środkowym – tak dużego i jednocześnie zmarginalizowanego w podziale na województwa regionu (Goliszek i in., 2017; Śleszyński i in., 2020). Oddolne inicjatywy polityczne i naukowe dotyczące kwestii utworzenia województwa środkowopolskiego pojawiały się w debacie publicznej przede wszystkim bezpośrednio

⁴ Takie przedstawienie sytuacji ma na celu pominięcie Gdyni – subcentrum Trójmiasta. Aglomeracji tej przewodzi Gdańsk. Gdynia jest zatem największym miastem niewojewódzkim w Polsce.

⁵ Granice obecnego województwa opolskiego są zbliżone do granic z okresu podziału Polski na 49 jednostek (różnice są marginalne).

⁶ Należy również brać pod uwagę Siedlce jako największe niewojewódzkie miasto Polski Wschodniej, jednak – w sytuacji konkurencji z Radomiem i Płockiem – jest ono raczej na straconej pozycji jako ewentualna stolica województwa mazowieckiego regionalnego.

po reformie, tj. w pierwszej dekadzie XXI w. (Uchwała Rady Miejskiej Kalisza Nr XLVIII/720/2006). Współcześnie jednak projekt takiego wydzielenia, obejmującego subregiony kaliski i koniński, nie występuje w debacie publicznej (Krysiński, 2013a; 2013b; 2015) – należy uznać go za zarzucony i czysto hipotetyczny (Sokołowski, 2014; *Kalisz w nowym województwie – środkowopolskim*, 2016). Kalisz jest jednym z najmniejszych ośrodków regionalnych w Polsce, a rola Konina – choć kluczowa dla kształtu i funkcjonowania ewentualnego województwa – sytuuje go raczej w gronie ośrodków powiatowych, nie zaś przyszłej (drugiej) stolicy województwa.

Tabela 2. Zestawienie informacji o czterech głównych projektach utworzenia dodatkowych województw w Polsce (dane za rok 2020)

	Środkowopomorskie	Jurajskie	Mazowieckie regionalne	Środkowopolskie
Stolica (ludność)	Koszalin 106 tys.	Częstochowa 214 tys.	Radom 202 tys.	Kalisz 96 tys.
Drugi kluczowy ośrodek subregionalny (ludność)	Słupsk 88 tys.	brak	Płock 115 tys.	Konin? 70 tys.
Liczba powiatów	15	10	32	15
Powierzchnia	18,9 tys. km ²	8,9 tys. km ²	29,5 tys. km ²	13,0 tys. km ²
Ludność	102,5 tys.	916 tys.	228,1 tys.	123,8 tys.
Projekt w Sejmie	tak	nie	nie	nie
Projekty oddolne	tak	tak	nie	tak
Debata medialna ok. 2020	tak	tak	tak	nie
Postulaty polityczne	tak	tak	tak	nie
Literatura przedmiotu	tak	tak	tak	tak
Stolica o długich tradycjach stolicy województwa ⁷	tak (Koszalin), nie (Słupsk)	nie	tak (Radom i Płock)	tak (Kalisz)
Stolica większa niż najmniejsze miasto wojewódzkie	nie	tak	tak	nie
Ludność większa niż najmniejsze województwo	tak	nie ⁸	tak	tak
Peryferyjne położenie w obecnym układzie wojewódzkim	tak	tak	tak	tak

Źródło: opracowanie własne

⁷ Na podstawie klasyfikacji Zaborowskiego (2013).

⁸ Przynależność powiatu oleskiego do województwa częstochowskiego/jurajskiego spowodowałaby spadek liczby ludności województwa opolskiego do poziomu niższego niż zakładany potencjał demograficzny województwa częstochowskiego/jurajskiego.

Zarówno powyższy przegląd literatury, jak i całość prezentowanych tu badań nie obejmują innych koncepcji utworzenia dodatkowych województw (oraz nadania kolejnym miastom statusu stolic województw). Choć można spotkać się z nimi w debacie medialnej, naukowej i politycznej, to nie jawią się one jako na tyle rozwinięte, aby możliwe było ich uwzględnienie. Dotyczy to m.in. projektów województw południowopodlaskiego (Siedlce i Biała Podlaska), sudeckiego (Wałbrzych i Jelenia Góra), tarnowskiego (z Nowym Sączem) czy suwalskiego (Sokołowski, 2014; Parol, 2022).

METODYKA

Niezbędne dane pozyskano za pomocą badań ankietowych przeprowadzonych w 2020 r. przez studentów Uniwersytetu Warszawskiego, którzy działali w Kole Naukowym Geografii Regionalnej i Politycznej. W tym celu skonstruowano dwie wersje kwestionariusza, niezmiernie różniące się od siebie: jedna wersja służyła do badania w ośrodkach wojewódzkich, a druga – w ośrodkach niewojewódzkich⁹. Selekcji miast niewojewódzkich dokonano na podstawie potencjału do pełnienia funkcji stolicy spośród województw nieutworzonych w 1998 r. Były to jednocześnie miasta, które w prowadzonej debacie publicznej pojawiały się najczęściej jako możliwe stolice wojewódzkie i które we wcześniejszym podziale administracyjnym pełniły takie funkcje oraz zostały wskazane jako ośrodki regionalne w KPZK 2030. Zrezygnowano z podobnych wielkościowo miast, takich jak Bielsko-Biała, Tarnów czy Siedlce, ponieważ ich obecność w debacie jest zdecydowanie rzadsza i mniej skonceptualizowana. Pozostałe ośrodki – Gorzów Wielkopolski, Kielce, Toruń i Zielona Góra, a więc miasta wojewódzkie – pełnią podobną rangę w sieci osadniczej i mają zbliżony potencjał demograficzny do wyżej wymienionej szóstki (tabela 1). Są nieprzerwanie stolicami województw – przynajmniej od 1975 r. – i jednocześnie należą do centrów administracyjnych województw o najniższym potencjale. Do grupy tej można również

Tabela 3. Wybrane cechy demograficzne analizowanych miast w roku 2020

Miasto	Liczba ludności	Odsetek mężczyzn	Odsetek kobiet	Liczba osób w wieku 15–19	Odsetek osób w wieku 15–19 w stosunku do ludności miasta
Toruń	198 801	46,5	53,5	7778	3,9
Gorzów Wielkopolski	120 526	47,3	52,7	4953	4,1
Zielona Góra	140 148	47,3	52,7	5695	4,1
Płock	114 974	47,0	53,0	4731	4,1
Radom	202 259	47,4	52,6	9133	4,5
Słupsk	88 060	46,8	53,2	3444	3,9
Częstochowa	213 942	46,9	53,1	8385	3,9
Kielce	187 427	46,6	53,4	7106	3,8
Kalisz	96 222	46,5	53,5	4200	4,4
Koszalin	106 152	47,2	52,8	3941	3,7
Suma/ogółem	1 468 511	46,9%	53,1%	59 366	4,0

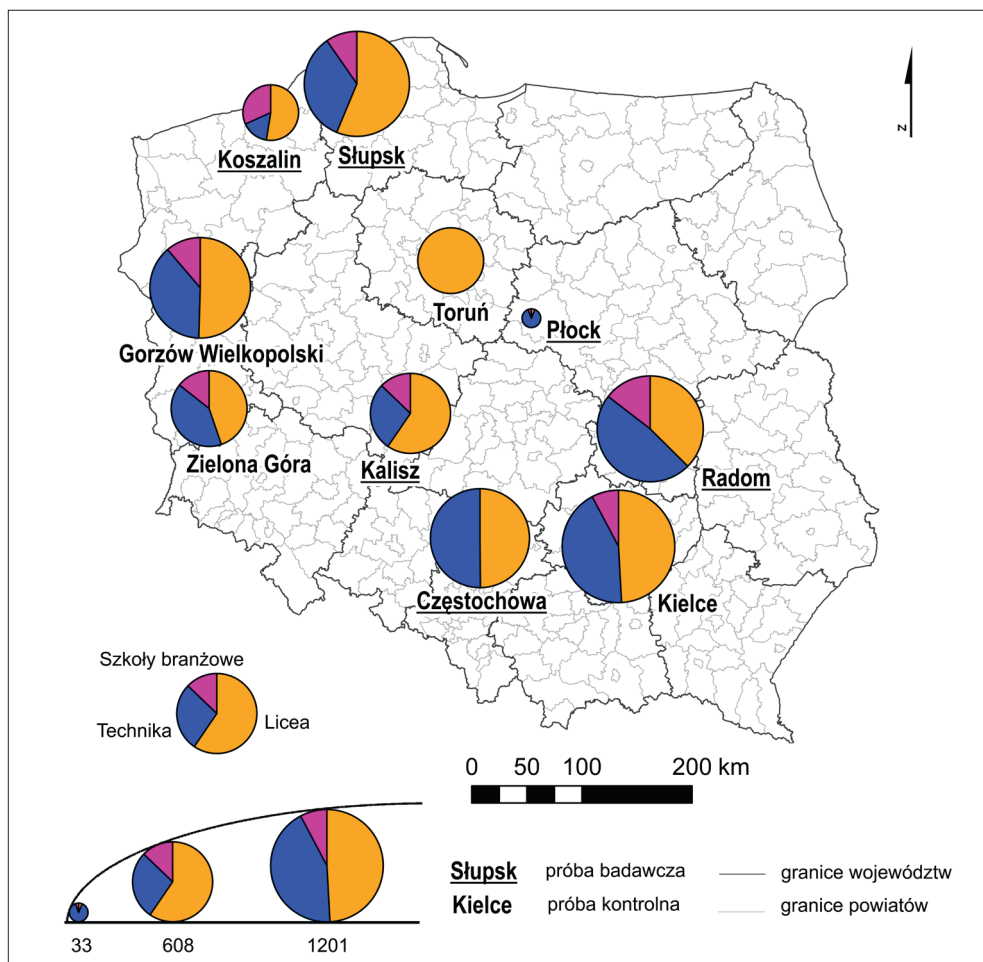
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL (15.03.2023)

⁹ Oba kwestionariusze załączono do artykułu (*Załącznik*).

dodać Opole czy Olsztyn, jednak wyzwania finansowo-logistyczne terenowych badań ankietowych nie pozwoliły na włączenie tych miast do próby badawczej. Nieuwzględnienie Bydgoszczy – jako drugiej stolicy województwa kujawsko-pomorskiego – wynika z faktu, iż jest to miasto znacząco większe od pozostałych badanych miast i bardzo trudno byłoby podważyć jego status jako stolicy województwa (w obecnym systemie podziału administracyjnego).

Autorzy przewidywali następujący zwrot kwestionariuszy: 50% z liceów, 35% z techników oraz 15% ze szkół branżowych, co wynikało z chęci doboru próby zgodnie z udziałem uczniów w poszczególnych typach szkół. Nie w każdym przypadku się to udało, gdyż celem priorytetowym badań, ważniejszym od ścisłego zachowania wspomnianej proporcji, było pozyskanie możliwie najbardziej zbliżonej liczby ankiet do założonej (rysunek 1). Ponadto dodatkowe analizy zebranego materiału wykazały, że różnice w odpowiedziach między uczniami poszczególnych typów szkół nie są znaczące.

Rysunek 1. Liczba zebranych ankiet w podziale na miasto oraz rodzaj szkoły

Źródło: opracowanie własne

Ogółem uzyskano ponad 7090 odpowiedzi, co stanowi ok. 55% zakładanej liczby (na każde miasto przewidziano ok. 1300 odpowiedzi). Najwięcej wypełnionych kwestionariuszy uzyskano w Kielcach, Radomiu oraz Słupsku, gdzie udało się osiągnąć ponad 80% planu (rysunek 1). Licealiści wypełnili 3697 ankiet (55% zakładanej liczby ankiet), uczniowie techników – 2685 (59%), a osoby kształcące się w szkołach branżowych – 708 (36%).

Najważniejszymi powodami niepełnej realizacji założonych celów były odmowa udziału w badaniu przez niektóre szkoły, a także wybuch pandemii COVID-19, w wyniku której wprowadzono zdalne nauczanie na niemal cały 2020 i 2021 rok. Wobec tego podjęto decyzję o uzupełnieniu bazy danych poprzez udostępnienie internetowej wersji kwestionariusza, co pozwoliło częściowo zbliżyć się do wstępnych założeń. Najmniejszy zwrot otrzymano z Płocka – jedynie 33 ankiety (rycina 1). Dane zebrane dla tego ośrodka zostały wykorzystane jedynie w analizach zbiorczych.

Pośród wszystkich ankietowanych 49,5% stanowili mężczyźni, a 50,5% – kobiety. Jest to proporcja zbliżona do ogólnego rozkładu płci populacji w Polsce (51,7% kobiet oraz 48,3% mężczyzn). Nie odpowiada ona jednak rozkładowi płci w rozpatrywanej w niniejszym badaniu grupie wiekowej, która odznacza się nadwyżką mężczyzn (BDL, 2023). W pięciu badanych miastach nie wystąpiły różnice między płciami przekraczające 20 punktów procentowych (stosunek 40:60 lub 60:40). W pozostałych odnotowano większe rozbieżności. Największą nadreprezentację mężczyzn uzyskano w Płocku (81,8%) i Radomiu (71,9%). Z kolei kobiety wyraźnie dominowały wśród respondentów z Torunia (63,9%) oraz Zielonej Góry (63,0%; tabela 5).

Rozpatrując wiek respondentów, należy stwierdzić, że większość ankiet (65%) wypełniły osoby niepełnoletnie. Odsetek ten nie różnił się znacząco w poszczególnych miastach. Jeśli chodzi o miejsce zamieszkania, to 59,2% osób zadeklarowało tę samą gminę, w której znajdowała się szkoła, a pozostałe 40,8% podawało inną jednostkę administracyjną (zazwyczaj gminę sąsiadującą z danym miastem). Koncentracja w mieście centralnym była wysoka w Toruniu oraz Radomiu, a niska – w Kaliszu, Słupsku i Kielcach (tabela 4).

Tabela 4. Podział ankiet ze względu na poszczególne cechy społeczne respondentów [%]

Miasto	Płeć		Wiek		Miejsce zamieszkania	
	mężczyźni	kobiety	pełnoletni	niepełnoletni	gmina ze szkołą	inna gmina
Częstochowa	62,5	37,5	36,8	63,2	56,9	43,1
Kalisz	46,0	54,0	46,8	53,2	53,1	46,9
Koszalin	56,3	43,8	38,9	61,1	57,3	42,7
Płock	81,8	18,2	27,3	72,7	63,6	36,4
Radom	71,9	28,1	36,0	64,0	67,5	32,5
Słupsk	41,9	58,1	37,2	62,8	53,9	46,1
Gorzów Wielkopolski	43,9	56,1	31,0	69,0	61,6	38,4
Kielce	40,0	60,0	26,1	73,9	54,0	46,0
Toruń	36,8	63,2	43,3	56,7	68,8	31,3
Zielona Góra	37,0	63,0	32,1	67,9	64,3	35,7
Ogółem	49,5	50,5	35,0	65,0	59,2	40,8

Źródło: opracowanie własne

Uwzględniając omówione cechy społeczne respondentów, należy stwierdzić, że próba badawcza nie oddaje ogólnego rozkładu cech w odpowiadającej im grupie wiekowej w populacji kraju. Mimo to nie zdecydowano się na podjęcie korekty za sprawą odrzucenia niektórych odpowiedzi, ponieważ duża liczba przeprowadzonych ankiet w stosunku do całkowitej liczebności badanej grupy stanowi niewątpliwy atut analiz prezentowanych w tym artykule. Ponadto obliczenia wykonane z zastosowaniem podziału respondentów na grupy w zależności od rodzaju szkoły, płci, wieku i miejsca zamieszkania nie wykazały znaczących różnic w odpowiedziach.

Bazę danych, opracowaną na podstawie odpowiedzi pochodzących z kwestionariuszy, wykorzystano do przeprowadzenia analizy statystycznej z zastosowaniem oprogramowania SPSS. Posłużono się tabelami krzyżowymi oraz analizą średnich do określenia różnic między poszczególnymi miastami, jak również między grupami miast wojewódzkich i niewojewódzkich. W celu wykazania istotności statystycznej różnic między obiema grupami wykorzystano test t-studenta dla prób niezależnych, a za próg istotności przyjęto $p = 0,05$ ¹⁰. Do sprawdzenia homogeniczności wariancji między grupami posłużono się testem Levene'a.

WYNIKI

W celu uzyskania odpowiedzi na pierwsze pytanie badawcze analizie poddano możliwość zmiany podziału administracyjnego kraju – zapytano respondentów o szansę uzyskania przez miasto statusu stolicy województwa lub utraty tego statusu. Wśród uczniów z miast wojewódzkich odsetek osób znających projekt ewentualnej korekty polegającej na pozbawieniu statusu miasta wojewódzkiego jest niski: od 11,4% w Kielcach do 16,6% w Gorzowie Wielkopolskim. Wśród uczniów z miast niewojewódzkich rozkład jest wyraźnie zróżnicowany. Najniższy odsetek odnotowano w Kaliszu, gdzie o województwie środkowopolskim słyszało zaledwie 13,5% badanych. Wyższy odsetek odnotowano w Słupsku (25,3%), Radomiu (33,2%) oraz Koszalinie (36,2%). Zdecydowanie najwięcej uczniów miejscowych szkół średnich słyszało o pomysle ustanowienia stolicy województwa w Częstochowie – w tym ośrodku odpowiedzi „tak” stanowiły aż 50,1% (tabela 5). Odpowiedzi na zadane pytanie świadczą przede wszystkim o niewielkim zainteresowaniu młodzieży debatą dotyczącą możliwości zmian w podziale administracyjnym na poziomie wojewódzkim.

Z perspektywy 25 lat po reformie administracyjnej wydaje się, iż najmniejsze szanse na utworzenie ma województwo środkowopolskie – dotyczące go projekty są najmniej zaawansowane, co znalazło odzwierciedlenie w odpowiedziach respondentów. Stosunkowo ograniczona okazuje się także wiedza ankietowanych na temat możliwości utworzenia województwa środkowopomorskiego, mimo że projekt ten od dekad zdecydowanie przebija się w debacie medialnej i politycznej. Niski odsetek w przypadku Słupska można tłumaczyć faktem, że byłby on wyłącznie drugą, mniejszą stolicą województwa. Zdecydowanie trudniej wytłumaczyć wynik Koszalina w porównaniu z Częstochową – można podejrzewać, że chodzi wyłącznie o fakt, że jest to mniejsze miasto, co z kolei może mieć negatywne przełożenie na zaawansowanie oddolnej debaty na ten temat.

---

¹⁰ Jest to metoda statystyczna służąca do porównania dwóch średnich w sytuacji, gdy znamy liczbę obserwacji, średnią arytmetyczną oraz wartość odchylenia standardowego. Hipoteza zerowa w teście t-studenta wskazuje na równość dwóch średnich (badanej cechy) w dwóch populacjach.

Analizie poddano również odpowiedzi na pytanie o to, czy dane miasto zasługuje na status stolicy województwa. Porównanie średnich arytmetycznych wskazuje, iż w obu grupach (miasta wojewódzkie i miasta niewojewódzkie) przeważają opinie, że dane miasto zasługuje na to, by zostać stolicą województwa. Różnice są jednak wyraźne i istotne statystycznie ($t(6044) = 28,568$, ($p < 0,05$)). W stolicach województw stopień zgodności z takim stwierdzeniem (średnia 1,2) jest większy niż w miastach, które nie mają takiego statusu (średnia 0,3; skala ocen od -2 do 2).

Gdy przeanalizujemy odpowiedzi w poszczególnych ośrodkach, stwierdzimy, że z opinią, iż miasto zasługuje na to, by być stolicą województwa, najwyraźniej zgadzają się mieszkańcy Torunia (średnia 1,54), Zielonej Góry (1,28), Gorzowa Wielkopolskiego (1,13) i Kielc (1,04) – wszystkie te miasta są obecnie stolicami województw. Uczniowie z ośrodków niewojewódzkich w znacznie mniejszym stopniu dostrzegają zasadność nadania takiego statusu miastu, w którym odbywają naukę (Częstochowa – 0,81, Koszalin – 0,38, Radom – 0,3, Kalisz – 0,11, Słupsk – 0,07). Biorąc pod uwagę opinię tylko tych ankietowanych, którzy słyszeli o pomyśle korekty podziału administracyjnego, średnia wskazań znacząco wzrasta, jednak wciąż wyniki te są niższe niż w miastach wojewódzkich (Częstochowa – 1,15, Radom – 1,0, Koszalin – 0,94, Kalisz – 0,76, Słupsk – 0,57).

Przeprowadzono dodatkowe analizy w odniesieniu do statystyk opisowych, takich jak płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania. W przypadku dwóch pierwszych test t-studenta nie wykazał istotnych statystycznie zależności (dla płci: $t(5997) = -1,456$; ($p > 0,05$), dla wieku: $t(6088) = 1,398$, ($p > 0,05$)). Zależność wykazano wyłącznie w przypadku statystyki dotyczącej miejsca zamieszkania. W przypadku grupy miast wojewódzkich statystyka wyniosła $t(2599) = -2,129$, ($p < 0,05$), natomiast w przypadku niewojewódzkich $t(3393) = -2,617$, ($p < 0,05$). W obu grupach osoby spoza miasta częściej uważały, że dane miasto nie zasługuje na status miasta wojewódzkiego. W miastach pełniących funkcję stolicy województwa średnia wyniosła 1,12 dla osób spoza miasta oraz 1,21 dla osób z miasta, a w miastach niebędących stolicami – 0,26 oraz 0,38. Różnice te mogą wynikać z faktu, że osoby mieszkające w danym ośrodku są z nim bardziej związane, przez co bardziej go doceniają.

Otrzymane wyniki nie są jednoznaczne, jeśli weźmie się pod uwagę wielkość miast, ich rangę w sieci osadniczej czy stan debaty nad reformą administracyjną. Próbuując zrozumieć poszczególne odpowiedzi, można zauważyć, że najwyższe średnie dla Torunia i Zielonej Góry mogą wskazywać na znaczenie liczby ludności miasta, choć przypadek Kielc nie potwierdza takiego wniosku. Wyjaśnieniem mógłby być więc fakt, że zarówno Toruń, jak i Zielona Góra są drugimi stolicami województw i uczniowie chcieli dodatkowo podkreślić zasługiwanie na ten status, jednak taka konkluzja wymagałaby pogłębienia analiz. Wyniki w miastach niewojewódzkich są wyraźnie skorelowane ze świadomością respondentów dotyczącą możliwości wprowadzenia korekt w obecnym podziale administracyjnym. Jednak uwzględnienie wyłącznie tych uczniów, którzy mają wiedzę o proponowanej zmianie, znalazło odzwierciedlenie w zauważalnie większym odsetku pozytywnych odpowiedzi na pytanie o to, czy miasto zasługuje na to, by być stolicą województwa. Z perspektywy demograficznej najwyższy wynik Częstochowy jest zrozumiały, choć podobnej wielkości Radom odznacza się wynikiem zbliżonym do znacznie mniejszego Koszalina. Jednocześnie fakt, iż debata nad województwem środkowopomorskim przez wiele dziesięcioleci była bardziej zaawansowana niż analogiczna dyskusja w województwie mazowieckim, nie znajduje potwierdzenia w odpowiedziach młodzieży ze Słupska, która w najmniejszym stopniu zgodziła się z proponowanym stwierdzeniem – mniejszym nawet niż młodzież

z podobnego wielkościami Kalisza, którego szanse na uzyskanie statusu stolicy województwa należy ocenić jako zdecydowanie mniejsze (zgodnie z założeniem, że Pomorze Środkowe miałyby dwa ośrodki władzy wojewódzkiej).

Tabela 5. Opinia uczniów na temat tego, czy miasto, w którym się uczą, zasługuje na pełnienie funkcji stolicy województwa [%]

			Czy uważasz, że miasto, w którym aktualnie się uczysz, zasługuje na to, by być stolicą województwa?				
			bardzo na to zasługuje	w niewielkim stopniu na to zasługuje	ani na to zasługuje, ani na to nie zasługuje	raczej na to nie zasługuje	w ogóle na to nie zasługuje
Częstochowa	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	45,10	35,80	11,20	4,80	3,10
		nie	13,30	43,20	24,80	11,70	6,90
	Ogółem		30,10	39,30	17,60	8,10	4,90
Kalisz	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	28,00	41,30	13,30	13,30	4,00
		nie	6,00	37,10	26,00	13,60	17,30
	Ogółem		9,10	37,70	24,20	13,50	15,40
Koszalin	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	32,30	43,80	12,50	8,30	3,10
		nie	12,40	26,90	27,60	15,90	17,20
	Ogółem		20,30	33,60	21,60	12,90	11,60
Radom	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	40,30	35,20	13,00	7,30	4,20
		nie	9,60	28,80	25,60	16,80	19,10
	Ogółem		20,20	31,00	21,30	13,50	13,90
Słupsk	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	24,30	35,30	20,90	12,80	6,80
		nie	8,80	27,00	28,90	14,80	20,50
	Ogółem		12,80	29,20	26,80	14,30	16,90
Gorzów Wielkopolski	Czy słyszałeś/słyszałaś o pomysłe korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	44,80	33,60	16,10	4,90	0,70
		nie	45,40	30,80	17,80	2,80	3,20
	Ogółem		45,30	31,20	17,50	3,10	2,80

Kielce	Czy słyszałeś/ słyszałaś o pomysśle korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	41,30	34,90	4,60	11,90	7,30
		nie	45,00	31,60	11,30	8,70	3,40
	Ogółem		44,60	31,90	10,50	9,10	3,90
Toruń	Czy słyszałeś/ słyszałaś o pomysśle korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	69,80	23,30	4,70	2,30	0,00
		nie	67,90	20,90	7,00	3,50	0,70
	Ogółem		68,20	21,20	6,70	3,30	0,60
Zielona Góra	Czy słyszałeś/ słyszałaś o pomysśle korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	56,00	32,00	8,00	0,00	4,00
		nie	52,10	29,50	12,40	5,00	1,10
	Ogółem		52,70	29,90	11,60	4,10	1,60
Razem	Czy słyszałeś/ słyszałaś o pomysśle korekty podziału administracyjnego Polski?	tak	40,10	35,70	12,90	7,40	4,00
		nie	29,10	30,80	20,00	10,10	9,90
	Ogółem		31,90	32,00	18,20	9,40	8,40

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie, czy w miastach wojewódzkich, w których się mieszka, jakość życia jest wyższa niż w ośrodkach, w których pobiera się naukę, najbardziej jednoznaczną opinię wyrazili uczniowie z Radomia, którzy aż w 60% zgodzili się z tym stwierdzeniem. Należy mieć na uwadze, że jest to jednak przypadek szczególny ze względu na porównanie ze stolicą Polski, będącą jednocześnie największą krajową metropolią. W pozostałych miastach wyniki nie tak są jednoznaczne. Jedynie w Słupsku przeważająca grupa respondentów miała podobne zdanie (48,5%), co może być związane z bardzo dużą różnicą w potencjale demograficznym i gospodarczym między Słupskiem a całą aglomeracją trójmiejską. W przypadku Częstochowy, Kalisza i Koszalina odsetek takich odpowiedzi jest wyraźnie niższy i mieści się w przedziale 30–40%. Najliczniejszą grupę stanowili respondenci niemający sprecyzowanego zdania. Na podstawie tych odpowiedzi można wnioskować, iż w oczach młodzieży status stolicy województwa nie jest utożsamiany z wyższym standardem życia. Warto jednak zauważyć, że oprócz Radomia odpowiedź „nie” na pytanie: „Czy uważasz, że w stolicy województwa, w którym aktualnie się uczysz, żyje się lepiej niż w mieście, w którym aktualnie się uczysz?” była zaznaczana najrzadziej (tabela 6).

Kwestia ta została pogłębiona za sprawą pytań dotyczących oczekiwanych pozytywnych zmian w mieście, w którym pobiera się naukę, co wynikałoby z uzyskania statusu stolicy województwa. Zdaniem młodzieży przede wszystkim nastąpiłby napływ nowych inwestycji (58% ankietowanych), a także poprawiłoby się skomunikowanie

miasta (53%). Mniej ankietowanych uważało, że polepszyłyby się dzięki temu samopoczucie mieszkańców (39%) oraz że zatrzymałoby to wyludnianie się regionu (33%). Młodzież uważa więc, że reforma administracyjna poprawiłaby sytuację w miejscu ich zamieszkania głównie w kwestiach gospodarczych i transportowych, jednak nie w takim stopniu, aby znacząco zwiększyło to atrakcyjność miasta i zatrzymało ubytek ludności, co bardziej wiąże się z naturalnymi procesami społeczno-demograficznymi (tabela 6).

Tabela 6. Opinia uczniów na temat potencjalnych zmian po uzyskaniu przez miasto statusu stolicy województwa [%]

Wniosek	Odpowiedź	Częstochowa	Kalisz	Koszalin	Radom	Słupsk	Ogółem
Zatrzymanie wyludniania się miasta	nic by nie zyskało	21,60	25,30	25,20	20,40	22,90	22,60
	niewiele by zyskało	46,80	44,10	48,60	42,20	44,50	44,40
	wiele by zyskało	31,60	30,60	26,20	37,40	32,60	33,00
Przyciągnięcie nowych inwestorów	nic by nie zyskało	6,40	10,90	8,40	7,80	11,00	8,80
	niewiele by zyskało	30,80	38,10	32,80	28,30	37,10	33,00
	wiele by zyskało	62,80	51,00	58,90	63,80	52,00	58,20
Wzrost samopoczucia mieszkańców	nic by nie zyskało	16,70	20,10	19,10	16,90	21,70	18,80
	niewiele by zyskało	42,70	43,60	38,90	43,50	41,20	42,40
	wiele by zyskało	40,60	36,30	42,00	39,60	37,10	38,70
Poprawa skomunikowania miasta z resztą kraju	nic by nie zyskało	10,20	12,60	9,80	10,30	11,30	10,90
	niewiele by zyskało	37,10	37,10	36,10	36,60	33,70	36,00
	wiele by zyskało	52,70	50,30	54,00	53,10	55,00	53,10
Czy w stolicy województwa żyje się lepiej?	tak	38,30	37,20	30,10	60,10	48,50	45,20
	nie	16,80	19,90	18,40	20,90	16,10	18,20
	nie mam zdania	44,80	42,90	51,40	19,00	35,40	36,60

Źródło: opracowanie własne

W poszczególnych miastach odpowiedzi na wspomniane pytanie są zbliżone. Napływ nowych inwestycji szczególnie często wskazywano w przypadku Radomia oraz Częstochowy. Są to dwa największe miasta położone daleko od stolicy województwa (dwóch największych polskich metropolii, a więc naturalnych absorbentów działalności gospodarczej), w których koncentrują się inwestycje. W opinii młodzieży oddzielenie tych miast od stolicy województwa prawdopodobnie nie spowodowałaby utraty możliwości rozwojowych, lecz pozwoliłoby na uruchomienie nowych szans, przyczyniając się w ten sposób do ich bardziej równomiernej koncentracji w skali kraju. W kwestii skomunikowania regionu respondenci z różnych miast byli raczej zgodni, lecz szczególnie często zwracali na to uwagę uczniowie ze Słupska i z Koszalina. Choć wszystkie badane ośrodki niewojewódzkie są położone

na obszarach peryferyjnych, to w przypadku Pomorza Środkowego zarzut marginalizacji (w tym wykluczenia transportowego) regionu jest podnoszony szczególnie często (Wendt, 2000; Jasiulewicz, Suszyński, 2016; Goliszek i in., 2017).

Jeśli przeanalizujemy kwestię wzrostu samopoczucia mieszkańców, to zauważymy, iż młodzież z Koszalina częściej niż pozostali uczniowie uważała, że ich miasto wiele zyskałoby na awansie do rangi miasta wojewódzkiego. Z kolei wyniki ze Słupska i z Kalisza cechowały się największym pesymizmem. W odniesieniu do kwestii wstrzymania wyludniania się miast zdecydowanie częściej opcję tę zaznaczali uczniowie z Radomia, a rzadziej z Koszalina, co trudno jednoznacznie wyjaśnić (w pozostałych trzech miastach odpowiedzi były podobnie).

Odpowiedzi na wyżej omówione pytania zebrano w tabeli, a następnie poszczególnym miastom nadano odpowiednie rangi. W tym celu dla większości z nich obliczono różnicę między odpowiedziami „nic by nie zyskało” a „wiele by zyskało”, a następnie uszeregowano je od wartości najwyższej do najniższej. Dla pytania o to, czy miasto zasługuje na to, by być stolicą województwa, obliczono średnią arytmetyczną (tabela 7). Dzięki temu dowiedzieliśmy się, że młodzież z Radomia i z Częstochowy w największym stopniu widzi szansę na ogólną poprawę sytuacji w swoim mieście po ewentualnej reformie administracyjnej. Natomiast w najmniejszym stopniu uważają tak uczniowie z Kalisza.

W tabeli 2 uszeregowano badane miasta pod względem zaawansowania debaty na temat reformy administracyjnej oraz predyspozycji regionu do odrębnego funkcjonowania. Z tabeli 7 wynika zaś, że na pierwszym miejscu znajduje się w tym względzie Koszalin, następne są Radom, Słupsk, Częstochowa i Kalisz. Porównując obie tabele z rangami, można zauważyć, że oprócz Kalisza, który w obu przypadkach znalazł się na ostatnim miejscu, wyniki nie są zbieżne (rysunek 2). Oznacza to, że opinia młodzieży jest inna od najczęściej przyjmowanych czynników dotyczących powstawania nowych województw – głos młodzieży wydaje się odzwierciedlać ogólną rangę miasta w sieci osadniczej, a czynniki uznawane za merytoryczne i obiektywne w większym stopniu opierają się na przesłankach historycznych, politycznych i naukowych, które najprawdopodobniej w większości nie leżą w sferze zainteresowań badanej grupy społecznej.

Tabela 7. Rangi miast na podstawie opinii młodzieży o nowym województwie i jego potencjale

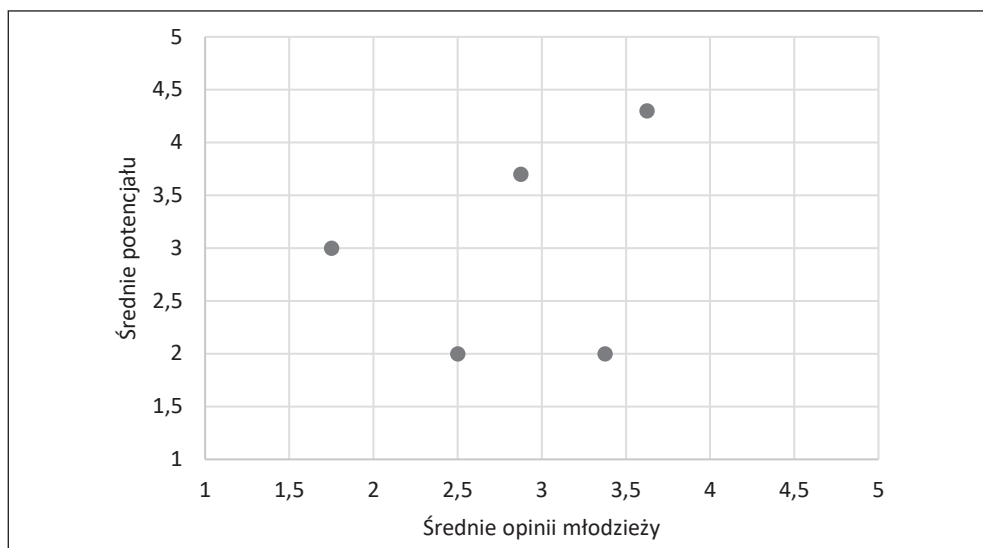
Rangi na podstawie opinii dotyczących zmian po powstaniu nowego województwa					
	Koszalin	Słupsk	Częstochowa	Radom	Kalisz
Zasługiwanie na bycie stolicą	2	5	1	3	4
zatrzymanie wyludniania się miasta	5	3	2	1	4
Przyciągnięcie nowych inwestorów	3	4	1	2	5
Wzrost samopoczucia mieszkańców	2	5	1	3	4
Poprawa skomunikowania miasta i jego okolicy z resztą kraju	1	3	4	2	5
Czy życie w stolicy jest lepsze?	5	2	3	1	4
Średnia z rang cząstkowych	3,0	3,7	2,0	2,0	4,3
Ranga ogółem na podstawie średniej z rang cząstkowych	3	4	1	1	5
Rangi na podstawie potencjału miasta jako stolicy nowego województwa					

	Koszalin	Słupsk	Częstochowa	Radom	Kalisz
Ludność	3	5	1	2	4
Powierzchnia województwa	2	2	5	1	4
Ludności województwa	3	3	5	1	2
Projekt w sejmie	1	1	3	3	3
Projekty oddolne	1	2	4	5	3
Aktualna debata	1	2	4	3	5
Liczba placówek	2	4	1	3	5
Długie tradycje stolicy województwa	1	4	4	2	3
Średnia z rang cząstkowych	1,75	2,88	3,38	2,5	3,63
Ranga ogółem na podstawie średniej z rang cząstkowych	1	3	4	2	5

im niższa wartość, tym lepiej

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 2. Porównanie średnich cząstkowych rang obliczonych na podstawie opinii młodzieży z potencjałem ewentualnych miast wojewódzkich (im niższa wartość, tym lepiej)

im niższa wartość, tym lepiej

Źródło: opracowanie własne

PODSUMOWANIE

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, iż w prawie wszystkich analizowanych miastach większość uczniów nie była świadoma toczącej się w ostatnich dekadach debaty na temat potencjalnych zmian w podziale administracyjnym Polski na poziomie wojewódzkim. Szczególnie mało osób słyszało o pomysle likwidacji województw o najsłabszej pozycji, jednak kwestie utworzenia nowych – mimo że zdecydowanie częściej podnoszone w debacie publicznej – również nie były znane większości respondentów (z wyjątkiem Częstochowy).

Młodzież z miast zarówno wojewódzkich, jak i niewojewódzkich generalnie zgadza się ze stwierdzeniem, iż ośrodki, w których pobiera naukę, zasługują na status miasta wojewódzkiego. Jednoznaczne określenie czynników wskazujących na rozkład odpowiedzi według miast wymaga pogłębienia tego rodzaju badań, zwłaszcza w kontekście miast wojewódzkich. Uczący się w ośrodkach, które nie mają tego statusu, niejako odzwierciedlili w swoich odpowiedziach rangę reprezentowanego przez nich miasta w krajowej sieci osadniczej, mniej lub bardziej świadomie zauważając, iż wielkość demograficzna miasta oraz jego wyposażenie w bazę instytucjonalno-usługową naturalnie wiążą się z predyspozycjami do pełnienia funkcji administracyjnych. Szereg badań wskazuje bowiem na wyższą pozycję w hierarchii ośrodków Częstochowy, Koszalina czy Radomia od Kalisza i Słupska (Wendt, 2001; Sobala-Gwosdz, 2023; Parol i in., 2023).

Uczniowie z miast niewojewódzkich uważają, że ich miasto zyskałoby na włączeniu do grona stolic wojewódzkich. Należy mieć jednak na uwadze, iż powiązanie statusu administracyjnego z perspektywami rozwojowymi i prognozowaną sytuacją jest wyłącznie opinią badanej grupy, która może mylić się w swoich przewidywaniach. Co więcej, dokładna analiza odpowiedzi sugeruje, iż zdaniem młodzieży taka zmiana nie stanowi panaceum na wszystkie problemy miasta – szczególnie w kontekście poczucia statusu społecznego (nie wykazano wyraźnego kompleksu niższości uczniów z miast niewojewódzkich w stosunku do uczniów ze stolic województw; Parol i in., 2023) oraz zmian demograficznych (jak dowodzą ostatnie dekady i najnowsze prognozy nie są one uwarunkowane statusem administracyjnym ośrodków).

Opinie młodzieży tylko częściowo pokrywają się z faktycznymi planami wprowadzenia zmian w podziale administracyjnym Polski. Region środkowopomorski, w którego przypadku debata jest najbardziej zaawansowana, nie wyróżnia się znacząco w odpowiedziach ankietowanych, jeśli chodzi o świadomość i znaczenie ewentualnych zmian administracyjnych. Z kolei Koszalin, Słupsk i Kalisz charakteryzują się przewagą potencjału uzyskania statusu stolicy województwa na podstawie przesłanek geograficzno-politycznych, a nie na podstawie opinii respondentów. Na przeciwnym biegunie znajduje się Częstochowa. Powstanie województwa jurajskiego (częstochowskiego) należy ocenić jako drugą (po środkowopomorskim) lub trzecią (po wydzieleniu aglomeracji warszawskiej z województwa mazowieckiego) najbardziej prawdopodobną możliwością – tamtejsi uczniowie najwyraźniej zauważają predyspozycje swojego miasta do pełnienia funkcji stolicy województwa, jak również możliwe zalety wynikające z tego faktu. Inaczej jest w Koszalinie, gdzie odpowiedzi są często podobne do odpowiedzi uczniów z Radomia. Młodzież ze Słupska wyraźnie odstaje od wymienionej trójki i udziela podobnych odpowiedzi do uczniów z Radomia, choć nieznacznie bardziej wskazuje na postrzeganie Słupska jako miasta potencjalnie wojewódzkiego. W kontekście Słupska zależność ta wydaje się pozytywna – plany i działania związane z utworzeniem województwa środkowopolskiego były do tej pory najmniej skonkretyzowane, w dodatku pojawiały się zazwyczaj kilkanaście lat temu. Jednocześnie opinia uczniów (którzy urodzili się dopiero na początku XXI w.) jest najmniej korzystna dla perspektyw tego miasta jako ośrodka wojewódzkiego.

Literatura

References

- Bank Danych Lokalnych. (2023). Pozyskano z: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> (dostęp: 15.03.2023).
- Bocheński, T., Rydzewski, T. (2020). *Stolice byłych 49 województw w Polsce – wybrane zagadnienia rozwoju miast*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Christaller, W. (1933). Die zentralen Orte in Süddeutschland. Eine ökonomisch-geographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Vorbereitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen, Jena. *Przeegląd Geograficzny* 1963, XXXV, 1, 1–72.
- Dyląg, B. (2015). *PiS zapowiada już 3 nowe województwa*. Pozyskano z: <https://www.portalsamorzdowdy.pl/finanse/pis-zapowiada-juz-3-nowe-wojewodztwa,74641.html> (dostęp: 6.01.2023).
- Goliszek, S., Marcińczak, S., Stępiak, M., Wiśniewski, R. (2017). *Dostępność przestrzenna do usług publicznych w Polsce*. Warszawa: PAN IGiPZ.
- Jasiulewicz, M., Suszyński, A. (2016). Pomorze Środkowe – region zmarginalizowany w obecnym podziale administracyjnym. *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej*, 20, 39–56.
- Jażewicz, I. (2013). *Miejska sieć osadnicza regionu nadmorskiego*. Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej.
- Jażewicz, I. (2016). Miejska sieć osadnicza projektowanego województwa środkowopomorskiego. *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej*, 20(2), 57–76.
- Kalisz w nowym województwie – środkowopolskim. (2016). Pozyskano z: https://zyciekalisza.pl/artukul/kalisz-w-nowym-wojewodztwie/618590?fbclid=IwAR0UaziMNheu_aYkjYXNjnxL-3ticmr3542Bd2QThzxwVr80YzsVWnrIuy (dostęp: 22.03.2023).
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Załącznik do uchwały nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (poz. 252).
- Koter, M. (1999). Za jakim modelem podziału terytorialnego Polski opowiedzieć się? Wnioski z doświadczeń przeszłości oraz wzorców europejskich. *Acta Universitatis Lodzensis, Folia Geographica Socio-Oeconomica*, 1, 7–28.
- Kowalczyk, G., Sommer, M. (2020). *Południe kontra północ. Nie tylko PiS jest za Mazowszem bez Warszawy*. Pozyskano z: <https://forsal.pl/gospodarka/polityka/artykuly/7797441,lokalni-aktywisci-dziela-mazowsze-korekta-reformy-administracyjnej.html> (dostęp: 3.05.2023).
- Kowalski, J., Zółciak, T. (2019). *16 województw to zbyt wiele? Demografia może zmienić mapę Polski*. Pozyskano z: <https://forsal.pl/artykuly/1423880,16-wojewodztw-to-zbyt-wiele-demografia-moze-zmienic-mape-polski.html> (dostęp: 22.03.2023).
- Krysiński, D. (2013a). Wszystko, co złe, to reforma. O utracie statusu miasta wojewódzkiego w dyskursie kaliszczan. *Przeegląd Socjologiczny*, 62(4), 25–42.
- Krysiński, D. (2013b). Społeczne bariery rozwoju postwojewódzkich ośrodków regionalnych jako zagrożenie dla polityki rozwojowej Polski. Przykład Kalisza. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 23, 5–20.
- Krysiński, D. (2015). Status wojewódzki miasta jako czynnik wzrostu w dobie postindustrialnej. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica*, 52, 27–44.
- Kulesza, M. (1998). *Podstawowe kryteria podziału terytorialnego kraju na powiaty i województwa*. Warszawa: Kancelaria Rady Ministrów.
- Kurniewicz, A., Swianiewicz, P. (2016). Ból fantomowy czy realna strata? Wpływ utraty statusu stolicy województwa na rozwój gospodarczy i miejsce w hierarchii systemu osadniczego. *Prace i Studia Geograficzne*, 61(2), 25–50.
- Kurniewicz, A., Swianiewicz, P., Łukomska, J. (2023). Wpływ statusu stolicy wojewódzkiej na rozwój miast – przypadek reform w latach 1975 i 1999 w Polsce. *Studia Regionalne i Lokalne*, 91(1), 23–42.
- Maik, W. (1988). Rozwój teorii regionalnych i krajowych układów osadnictwa. *Seria Geograficzna*, 37.
- Miedziński, M. (2017). Czynniki endogeniczne i egzogeniczne oddziałujące na cztery największe miasta Pomorza Środkowego. *Słupskie Prace Geograficzne*, 14, 155–176.
- Miszczuk, A. (2003). *Regionalizacja administracyjna III Rzeczypospolitej. Koncepcje teoretyczne a rzeczywistość*, Lublin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

- Nowakowski, M. (red.). (1984). *Kształtowanie sieci usług*. Warszawa: PWN.
- Omucieńska, L., Janiszewska, D. (2017). Oddziaływanie miast Koszalina i Słupska na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin Pomorza Środkowego. *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej*, 21, 159–177.
- Otremba, T. (2000). *Wojewódzka przebudowa: projekt racjonalnej korekty nowego podziału Polski na województwa „16 minus 3”*. Gdańsk: Wydawnictwo Regnum.
- Parol, A.R. (2022). Zmiany rozmieszczenia instytucji o randze regionalnej i ponadregionalnej w miastach Pomorza Środkowego w latach 1979–2019. *Regiony Nadmorskie*, 30, 78–101.
- Parol, A.R., Gręda, Ł., Wrona, K. (2023). Percepcja przez młodzież szkolną funkcji i rangi wybranych ośrodków regionalnych. *Przegląd Geograficzny*, 95(4), 397–420.
- Piskozub, A. (1987). *Dziedzictwo polskiej przestrzeni. Geograficzno-historyczne podstawy struktur przestrzennych ziem polskich*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Rydz, E. (1990). *Funkcje Koszalina i Słupska w regionalnej sieci osadniczej*. Słupsk: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku.
- Rydz, E. (2006). *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym*. Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej.
- Sobala-Gwosdz, A. (2023). *Pozycja miast jako ośrodków centralnych*. Warszawa–Kraków: Instytut Rozwoju Miast i Regionów.
- Sokołowski, D. (2014). Niektóre uwarunkowania korekty podziału Polski na województwa. *Przegląd Geograficzny*, 86, 567–590.
- Solarz, M. W. (red.). (2022). *Geograficzno-polityczny atlas Polski. Polska w świecie współczesnym: perspektywa 2022*. Warszawa: Wydawnictwo Trzecia Strona.
- Stasiak, A. (red.). (1984). *Podział administracyjny kraju*. Warszawa: PWN.
- Stasiak, A. (red.). (1986). *Podział administracyjny kraju. Studia. Materiały. Dyskusja*. Warszawa: PWN.
- Śleszyński, P. (2016). A synthetic indicator of spatial-temporal accessibility to urban centers in Poland. *Geographia Polonica*, 89, 4.
- Śleszyński, P., Herbst, M., Komornicki, T. (2020). *Studia nad obszarami problemowymi w Polsce*. Warszawa: PAN, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.
- Uchwała Nr XLVIII/ 720/2006 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 29 czerwca 2006 roku w sprawie wyrażenia poparcia dla działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Regionu i Utworzenia Województwa Środkowopolskiego z siedzibą w Kaliszu.
- Wendt, J. (2000). Dostępność komunikacyjna ośrodków władzy wojewódzkiej. *Prace Komisji Geografii Komunikacji Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 6, 183–204.
- Wendt, J. (2001). *Geografia władzy w Polsce*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Wiśniewska, K. (2020). *Płock, Radom, Siedlce. Gdzie stolica nowego województwa? „Jeśli ono powstanie, to tylko u nas”*. Pozyskano z: <https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103087,26163430,plock-radom-siedlce-gdzie-stolica-nowego-wojewodztwa-jesli.html> (dostęp: 22.03.2023).
- Zaborowski, Ł. (2013). *Podział kraju na województwa. Próba obiektywizacji*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
- Żuber, E. (2010a). *Województwo środkowopomorskie – dlaczego być powinno?*, cz. I: *Przełanki historyczne i społeczne, ekonomiczne i prawne*. Koszalin: Wydawnictwo Feniks.
- Żuber, E. (2010b). *Województwo środkowopomorskie – dlaczego być powinno?*, cz. II: *Dokumenty, wystąpienia i opinie, debaty i oceny*. Koszalin: Wydawnictwo Feniks.

Podziękowania

Wykonawcy projektu pragną złożyć wyrazy wdzięczności opiekunowi Koła Naukowego Geografii Regionalnej i Politycznej, Panu Dr. Maciejowi Kałasce, którego wsparcie na etapie opracowywania założeń badawczych było niezwykle cenne. Serdecznie podziękowania należą się również dyrektorom, nauczycielom i uczniom ze szkół średnich, które zgodziły się wziąć udział w projekcie. Bez ich zaangażowania i chęci współpracy realizacja projektu nie doszłaby do skutku. Istotny wkład do projektu oraz wstępnych rozważań na temat niniejszego opracowania jest zasługą Katarzyny Wrony, doktorantki na Uniwersytecie Jagiellońskim, za co autorzy artykułu serdecznie dziękują.

ZAŁĄCZNIK

Kwestionariusz – miasta niewojewódzkie

KWESTIONARIUSZ

„Percepcja roli miast i regionów przez młodzież – dwadzieścia lat po reformie podziału administracyjnego”

Jesteśmy studentami geografii na Uniwersytecie Warszawskim i działając w studenckim Kole Naukowym Geografii Regionalnej i Politycznej realizujemy projekt naukowy, którego celem jest uzyskanie wiedzy o postrzeganiu przez młodzież uczęszczającą do szkół ponadpodstawowych znaczenia w skali wojewódzkiej i regionalnej wybranych miast, które utraciły status stolicy tej jednostki podziału administracyjnego kraju w 1999 roku. Będziemy bardzo wdzięczni za wypełnienie tej krótkiej, całkowicie anonimowej ankiety, która jest jednym z elementów projektu. Prosimy o uważną lekturę pytań i zaznaczenie odpowiedzi znakiem „X”, zgodnie z zawartymi w nich wskazaniem.

1. Z którymi rozumieniami pojęcia „stolica” się utożsamiasz? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- najważniejszy ośrodek w państwie
- najważniejszy ośrodek w regionie (może być nim miasto zamieszkania)
- miasto lub stolica gminy, w którym(-ej) mieszkam, lub najbliższe(-a) mojego miejsca zamieszkania miasto lub stolica gminy
- inne (jakie?) .....

2. Które z wymienionych funkcji powinno, Twoim zdaniem, spełniać miasto, aby mogło być określane jako „regionalna stolica” (czyli najważniejszy ośrodek dla przynajmniej kilku okolicznych powiatów)? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- administracyjna edukacyjna gospodarcza kulturalna religijna inna (jaka?) .....
3. Czy miasto, w którym znajduje się szkoła, do której aktualnie uczęszczasz (dalej w wersji skróconej: miasto, w którym aktualnie się uczysz), uważasz za „regionalną stolicę”?
- tak nie nie mam zdania

3.1. Jeśli w pyt. 3. wybrałeś/wybrałaś odpowiedź „tak” to omiń pytanie 3.1. i przejdź do pytania 4., natomiast jeśli w pyt. 3. wybrałeś/wybrałaś odpowiedź „nie”, to które miasto uważasz za regionalną stolicę?

- stolicą jest dla mnie wyłącznie Warszawa, gdyż podziały regionalne nie są dla mnie istotne
- stolicę województwa, w którym znajduje się szkoła, do której aktualnie uczęszczasz
- inne miasto niż wyżej wymienione (proszę wpisać nazwę tego miasta) .....
- nie mam zdania

4. Czy w związku z nieposiadaniem statusu stolicy województwa przez miasto, w którym aktualnie się uczysz, zauważasz jego marginalizację w poniższych aspektach (0 – brak marginalizacji, 1 – słaba marginalizacja, 2 – znaczna marginalizacja)?

- niska jakość oferty połączeń transportem publicznym w skali województwa i kraju 0 1 2
- niska jakość i niewielka liczba inwestycji w infrastrukturę transportową 0 1 2
- negatywna dysproporcja w otrzymywaniu funduszy zarządzanych przez władze wojewódzkie 0 1 2
- przenoszenie do stolic województw zakładów pracy lub obiektów i placówek usługowych 0 1 2
- spadek jakości oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego 0 1 2
- emigracja ludności z miasta i jego otoczenia do stolic województw i ich aglomeracji 0 1 2
- „poczucie niższości” przez mieszkańców w stosunku do mieszkańców stolic województw 0 1 2
- inny aspekt marginalizacji (jaki?) 1 2

5. Czy kiedykolwiek słyszałeś/słyszałaś o pomyśle korekty podziału administracyjnego Polski, który zakładał, iż miasto, w którym aktualnie się uczysz, miało być stolicą województwa?

tak nie

6. Czy uważasz, że miasto, w którym aktualnie się uczysz, zasługuje na bycie stolicą województwa w przypadku ewentualnej korekty obecnego podziału administracyjnego?

bardzo na to zasługuje w niewielkim stopniu na to zasługuje ani na to zasługuje, ani nie zasługuje

raczej na to nie zasługuje w ogóle na to nie zasługuje nie mam zdania

7. Czy jesteś zdania, że miasto, w którym aktualnie się uczysz, zyskałoby w poniższych aspektach na tym, że zostałoby stolicą województwa (0 – nic by nie zyskało, 1 – niewiele by zyskało, 2 – wiele by zyskało)?

- zatrzymanie wyludniania się miasta 0 1 2

- przyciągnięcie nowych inwestorów 0 1 2

- wzrost samopoczucia mieszkańców 0 1 2

- poprawa skomunikowania miasta i jego okolicy z resztą kraju 0 1 2

- inny aspekt poprawy (jaki?) 1 2

8. Czy uważasz, że w stolicy województwa, w którym aktualnie się uczysz, żyje się lepiej, niż w mieście, w którym aktualnie się uczysz?

tak nie nie mam zdania

9. Jaki masz plan na czas bezpośrednio po ukończeniu nauki w szkole, do której aktualnie uczęszczasz?

planuję pozostać w miejscu mojego pochodzenia (jeśli jest inne niż miasto nauki)

planuję pozostać w mieście, w którym aktualnie się uczę

planuję wyjechać do miasta, które jest stolicą województwa dla miasta, w którym aktualnie się uczę

planuję wyjechać do miasta, które jest stolicą innego województwa

planuję wyjechać do innej miejscowości w Polsce (której nie można przypisać do wyżej wymienionych opcji)

planuję wyjechać za granicę

rozważam więcej niż jedną opcję spośród wyżej wymienionych

mam inne plany (jakie?) .....

obecnie nie posiadam żadnych planów na czas bezpośrednio po ukończeniu nauki w szkole

Metryczka:

1. Płeć: M K 2. Wiek: jestem osobą pełnoletnią jestem osobą niepełnoletnią

3.1. Wykształcenie matki lub opiekunki prawnej:

podstawowe/gimnazjalne zawodowe średnie wyższe nie dotyczy

3.2. Wykształcenie ojca lub opiekuna prawnego:

podstawowe/gimnazjalne zawodowe średnie wyższe nie dotyczy

4. Miejsce stałego zamieszkania:

miasto, w którym aktualnie uczęszczam do szkoły

inna miejscowość - proszę wpisać nazwę powiatu, w którym ta miejscowość się znajduje .....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety i zachęcamy do śledzenia postępów w realizacji projektu na naszej stronie na Facebooku: „Koło Naukowe Geografii Regionalnej i Politycznej UW” :)

Kwestionariusz – miasta wojewódzkie

KWESTIONARIUSZ

„Percepcja roli miast i regionów przez młodzież – dwadzieścia lat po reformie podziału administracyjnego”

Jesteśmy studentami geografii na Uniwersytecie Warszawskim i działając w studenckim Kole Naukowym Geografii Regionalnej i Politycznej realizujemy projekt naukowy, którego celem jest uzyskanie wiedzy o postrzeganiu przez młodzież uczęszczającą do szkół ponadpodstawowych znaczenia w skali wojewódzkiej i regionalnej wybranych miast. Będziemy bardzo wdzięczni za wypełnienie tej krótkiej, całkowicie anonimowej ankiety, która jest jednym z elementów projektu. Prosimy o uważną lekturę pytań i zaznaczanie odpowiedzi znakiem „X”, zgodnie z zawartymi w nich wskazaniem.

1. Z którymi rozumieniami pojęcia „stolica” się utożsamiasz? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- najważniejszy ośrodek w państwie
- najważniejszy ośrodek w regionie (może być nim miasto zamieszkania)
- miasto lub stolica gminy, w którym(-ej) mieszkam, lub najbliższe(-a) mojego miejsca zamieszkania miasto lub stolica gminy
- inne (jakie?) .....

2. Które z wymienionych funkcji powinno, Twoim zdaniem, spełniać miasto, aby mogło być określane jako „regionalna stolica” (czyli najważniejszy ośrodek dla przynajmniej kilku okolicznych powiatów)? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- administracyjna edukacyjna gospodarcza kulturalna religijna inna (jaka?) .....

3. Czy miasto, w którym znajduje się szkoła, do której aktualnie uczęszczasz (dalej w wersji skróconej: miasto, w którym aktualnie się uczysz), uważasz za „regionalną stolicę”?

- tak nie nie mam zdania

3.1. Jeśli w pyt. 3. wybrałeś/wybrałaś odpowiedź „tak” to omiń pytanie 3.1. i przejdź do pytania 4., natomiast jeśli w pyt. 3. wybrałeś/wybrałaś odpowiedź „nie”, to które miasto uważasz za regionalną stolicę?

- stolicą jest dla mnie wyłącznie Warszawa, gdyż podziały regionalne nie są dla mnie istotne
- inne miasto niż wyżej wymienione (proszę wpisać nazwę tego miasta) .....
- nie mam zdania

4. Czy w związku z posiadaniem statusu stolicy województwa przez miasto, w którym aktualnie się uczysz, uważasz, że jest ono faworyzowane w poniższych aspektach względem miast, które takiego statusu nie posiadają (0 – brak faworyzowania, 1 – słabe faworyzowanie, 2 – znaczne faworyzowanie)?

- wysoka jakość oferty połączeń transportem publicznym w skali województwa i kraju 0 1 2
- wysoka jakość i duża liczba inwestycji w infrastrukturę transportową 0 1 2
- dysproporcja w otrzymywaniu funduszy zarządzanych przez władze wojewódzkie na korzyść jego stolicy 0 1 2

- przenoszenie do stolic województw zakładów pracy lub obiektów i placówek usługowych 0 1 2
- wzrost jakości oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego 0 1 2
- emigracja ludności z miast niewojewódzkich i ich otoczenia do stolic województw i ich aglomeracji 0 1 2
- „poczucie wyższości” wśród mieszkańców w stosunku do mieszkańców miast niewojewódzkich 0 1 2
- inny aspekt faworyzowania (jaki?) 1 2

5. Czy kiedykolwiek słyszałeś/słyszałaś o pomyśle korekty podziału administracyjnego Polski, który zakładał, iż miasto, w którym aktualnie się uczysz, miałoby przestać być stolicą województwa?

- tak nie

6. Czy uważasz, że miasto, w którym aktualnie się uczysz, zasługuje na bycie stolicą województwa w przypadku ewentualnej korekty obecnego podziału administracyjnego?

- bardzo na to zasługuje w niewielkim stopniu na to zasługuje ani na to zasługuje, ani nie zasługuje
 raczej na to nie zasługuje w ogóle na to nie zasługuje nie mam zdania

7. Jakie masz plany na czas bezpośrednio po ukończeniu nauki w szkole, do której aktualnie uczęszczasz?

- planuję pozostać w miejscu mojego pochodzenia (jeśli jest inne niż miasto nauki)
- planuję pozostać w mieście, w którym aktualnie się uczę
- planuję wyjechać do miasta, które jest stolicą innego województwa
- planuję wyjechać do innej miejscowości w Polsce (której nie można przypisać do wyżej wymienionych opcji)
- planuję wyjechać za granicę
- rozważam więcej niż jedną opcję spośród wyżej wymienionych
- mam inne plany (jaki?) .....
- obecnie nie posiadam żadnych planów na czas bezpośrednio po ukończeniu nauki w szkole

Metryczka:

1. Płeć: M K

2. Wiek: jestem osobą pełnoletnią jestem osobą niepełnoletnią

3.1. Wykształcenie matki lub opiekunki prawnej:

- podstawowe/gimnazjalne zawodowe średnie wyższe nie dotyczy

3.2. Wykształcenie ojca lub opiekuna prawnego:

- podstawowe/gimnazjalne zawodowe średnie wyższe nie dotyczy

4. Miejsce stałego zamieszkania:

- miasto, w którym aktualnie uczęszczam do szkoły
- inna miejscowość - proszę wpisać nazwę powiatu, w którym ta miejscowość się znajduje .....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety i zachęcamy do śledzenia postępów w realizacji projektu na naszej stronie na Facebooku: „Koło Naukowe Geografii Regionalnej i Politycznej UW” :)

Adam R. Parol, mgr, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego zainteresowania badawcze obejmują wiele subdyscyplin geografii społeczno-ekonomicznej – w szczególności geografie transportu i mobilności, geografie polityczną, relacje funkcjonalno-przestrzenne, gospodarkę przestrzenną, a także geografie społeczną, geografie ekonomiczną i geografie osadnictwa.

Adam R. Parol, represents the Institute of Geography and Spatial Management at the Jagiellonian University. His research interests include a number of sub-disciplines of human geography – in particular the geography of transport and mobility, political geography and functional-spatial relations, as well as social geography, economic geography, settlement system and spatial management.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4969-4571>

Adres / Address:

Uniwersytet Jagielloński
Wydział Geografii i Geologii
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Rozwoju Regionalnego
ul. Gronostajowa 7
30-387 Kraków, Polska
e-mail: ar.parol@doctoral.uj.edu.pl

Łukasz Gręda, mgr, Katedra Geografii Regionalnej i Politycznej Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania badawcze autora obejmują wiele subdyscyplin geografii społeczno-ekonomicznej – w szczególności geografie ekonomiczną, geografie polityczną oraz geografie społeczną. Autor zajmuje się również tematami ekonomii międzynarodowej, zwłaszcza kwestiami związanymi z handlem.

Łukasz Gręda, represents Chair of Regional and Political Geography at the University of Warsaw. His research interests include a number of sub-disciplines of human geography – in particular economic geography, political geography social geography. Author is also interested in topics of international economy, especially in issues of international trade.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-683X>

Adres / Address:

Uniwersytet Warszawski
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych
ul. Krakowskie Przedmieście 30
00-927 Warszawa, Polska
e-mail: l.greda@uw.edu.pl